

**MEMBENTANGKAN USUL MENGENAI LAPORAN ULANGKAJI DAN
PERSEMPADANAN BAHAGIAN-BAHAGIAN PILIHANRAYA PARLIMEN DAN
NEGERI BAGI NEGERI SABAH
DEWAN RAKYAT**

6 DISEMBER 1984

Tuan Yang di-Pertua,

Saya mohon mencadangkan:

"Bahawa bahawasanya telahpun dibentangkan dalam Dewan ini di bawah seksyen 9 Jadual Ketiga Belas kepada Perlembagaan Persekutuan laporan Suruhanjaya Pilihanraya yang bertarikh 1hb November, 1984 dan dikemukakan kepada Perdana Menteri pada 8hb November, 1984 di bawah seksyen 8 Jadual tersebut yang mengandungi syor-syor Suruhanjaya Pilihanraya berkenaan dengan persempadanan (Bahagian-Bahagian Pilihanraya Parlimen dan Negeri bagi Negeri Sabah) berserta dengan draf Perintah Perlembagaan Persekutuan (Persempadanan Bahagian-Bahagian Pilihanraya) (Negeri Sabah) 1984 yang akan dibuat di bawah seksyen 12 Jadual tersebut bagi menguatkuasakan syor-syor yang terkandung dalam laporan tersebut; Dewan ini, pada menjalankan kuasa-kuasa yang diberi kepadanya oleh seksyen 10 Jadual tersebut, mengambil ketetapan bahawa draf Perintah Perlembagaan Persekutuan (Persempadanan Bahagian-Bahagian Pilihanraya) (Negeri Sabah) 1984 yang tersebut di atas tadi diluluskan."

Tuan Yang di-Pertua,

2. Sebagaimana Ahli-ahli Yang Berhormat sedia maklum, menurut Fasal (2) Perkara 113 Perlembagaan Persekutuan, Suruhanjaya Pilihanraya adalah bertanggungjawab untuk menjalankan ulangkaji dan persempadanan semula bahagian-bahagian pilihanraya Parlimen dan Negeri pada lat tempoh tidak kurang daripada 8 tahun. Sebagai menepati kehendak peruntukan tersebut Suruhanjaya Pilihanraya telah menjalankan ulangkajinya bagi Negeri Sabah mulai daripada 26hb Julai, 1982. Ini adalah disebabkan bahawa ulangkaji yang terakhir yang dilakukan bagi Negeri Sabah ialah pada 26hb Julai, 1974.

3. Ahli-ahli Yang Berhormat tentu masih ingat bahawa pada 19hb Mac, 1984, Dewan ini telah meluluskan Akta Perlembagaan (Pinddan) (No. 2), 1984. Menerusi Akta ini, Perkara 46 Perlembagaan telah dipinda untuk

menambah satu kerusi Parlimen iaitu kerusi Parlimen bagi Wilayah Persekutuan Labuan. Ini adalah berikutan dengan penubuhan Pulau Labuan sebagai kawasan Wilayah Persekutuan.

4. Dengan adanya penambahan kerusi ini maka kelancaran proses ulangkaji Suruhanjaya telah sedikit sebanyak terganggu dan dengan demikian Fasal (2) Perkara 113 Perlembagaan bersabit dengan ulangkaji telah dipinda, khususnya mengenai hal yang berkaitan dengan tempoh yang diberikan kepada Suruhanjaya untuk menyelesaikan ulangkaji itu. Manakala peruntukan asal menyatakan bahawa Suruhanjaya Pilihanraya hendaklah menjalankan ulangkaji tidak awal daripada 8 tahun dan tidak lebih daripada 10 tahun, peruntukan yang baru ini menyatakan bahawa Suruhanjaya hendaklah menyiapkan ulangkaji ini dalam tempoh tidak lebih daripada 2 tahun dari tarikh bermulanya ulangkajian itu dan mengikut peruntukan yang diberikan di dalam suatu fasal yang baru iaitu Fasal (9) tarikh bermulanya ulangkajian di bawah Fasal (2) hendaklah tarikh tersiarnya dalam warta akan notis mengenai syor-syor Suruhanjaya Pilihanraya bersabit dengan persempadanan ini. Dengan adanya pindaan ini maka bermaknalah juga Suruhanjaya Pilihanraya telah dibolehkan untuk menyiapkan laporan ulangkaji sebelum 4hb Januari, 1986.

5. Walau bagaimanapun, oleh kerana Suruhanjaya Pilihanraya telah memulakan kerja-kerja mengulangkaji lebih awal maka laporan ulangkaji itu dapat dikemukakan kepada saya lebih awal iaitu pada 8hb November yang lepas dan dibentangkan di Dewan ini pada hari ini. 6. Sebagaimana Ahli-ahli Yang Berhormat masih ingat di dalam sidangnya pada 3hb Ogos, 1983, Dewan yang mulia ini telah meluluskan Akta Perlembagaan (Pindaan) 1983. Menerusi Akta ini, pindaan telah dibuat kepada Perkara 46 Perlembagaan yang melibatkan kerusi Parlimen bagi Negeri Sabah ditambah dari 16 kepada 20. Walau bagaimanapun, penambahan kerusi Parlimen ini tidak diikuti dengan penambahan kerusi Negeri kerana Kerajaan Negeri Sabah telah mengekalkan bilangan kerusi Negeri mengikut bilangan yang ada sekarang iaitu 48.

7. Sepertimana yang telah saya nyatakan di awal ucapan saya tadi, Labuan telah dijadikan sebagai kawasan Wilayah Persekutuan dan juga satu bahagian Parlimen yang berasingan menerusi Akta Perlembagaan (Pindaan) (No. 2) 1984 yang berkuatkuasa mulai 16hb April, 1984. Sungguhpun Labuan tidak lagi menjadi sebahagian daripada Negeri Sabah, Akta pindaan yang sama telah tidak mengubah bilangan kerusi parlimen atau kerusi Negeri bagi Negeri Sabah. Dengan keadaan yang demikian maka satu perubahan besar perlu dibuat untuk menyesuaikan

bilangan kerusi dengan keadaan bahagian-bahagian pilihanraya baik parlimen mahupun Negeri bagi Negeri Sabah.

8. Sukacita saya memberitahu Ahli-ahli Yang Berhormat bahawa Suruhanjaya Pilihanraya telahpun menyiapkan laporannya selaras dengan prosedur-prosedur yang ditentukan oleh Bahagian II Jadual Ketiga Belas Perlembagaan Persekutuan. Syor-syor kajian yang terkandung di dalam laporannya itu adalah jua dibuat dengan berpandukan kepada prinsip-prinsip yang terkandung di dalam Bahagian I Jadual yang sama. Laporan ulangkaji dan persempadanan ini telah diserahkan kepada saya pada 8hb November, 1984 sebagaimana yang dikehendaki oleh seksyen 8 Jadual Ketiga Belas Perlembagaan Persekutuan. Laporan itu telah juga dibentangkan didalam Dewan ini sebagai Kertas Statut No. 200 Tahun 1984.

9. Sebagaimana Ahli-ahli Yang Berhormat dapat lihat, Laporan Suruhanjaya Pilihanraya itu mengandungi 6 Bab iaitu Bab A hingga Bab F. Bab A mengandungi maklumat-maklumat mengenai bidangkuasa dan lat tempoh ulangkaji, penerangan-penerangan bersabit dengan unit ulangkaji, skop dan bidangkuasa, pindaan kepada Perkara 46 Perlembagaan, bilangan kerusi Parlimen dan Negeri bagi Negeri Sabah dan juga penerangan mengenai pindaan sempadan-sempadan Parlimen dan Negeri yang telah dilakukan.

10. Perlu diterangkan di sini bahawa mengikut Fasal (6) Perkara 113 Perlembagaan Persekutuan, Malaysia telah dibahagikan kepada 3 unit ulangkaji yang berasingan iaitu Negeri-Negeri Tanah Melayu termasuk Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur dan Labuan, Negeri Sabah dan Negeri Sarawak . Oleh kerana Wilayah Persekutuan Labuan, bagi tujuan ulangkaji ini, adalah tergolong dalam unit ulangkaji Negeri-Negeri Tanah Melayu, maka Laporan ini tidak mengandungi butir-butir persempadanan bahagian pilihanraya Parlimen Labuan. Ianya terkandung dalam laporan ulangkaji Bahagian Pilihanraya Parlimen dan Negeri bagi Negeri-Negeri Tanah Melayu.

11. Bab B memberi keterangan yang jelas mengenai ulangkaji dan persempadanan yang telah dijalankan termasuklah prinsip-prinsip persempadanan, keterangan mengenai daftar pemilih yang digunakan, purata bilangan pemilih, pembahagian daerah-daerah mengundi dan pemetaan serta keterangan mengenai nama-nama bahagian pilihanraya.

12. Perlu diterangkan di sini iaitu daftar pemilih yang digunakan sebagai asas, sebagaimana yang dikehendaki oleh seksyen 3 bahagian I Jadual

Ketiga Belas Perlembagaan Persekutuan, ialah daftar pemilih yang disahkan pada 27hb Disember, 1982. Ini adalah kerana Suruhanjaya Pilihanraya telah memulakan tugas ulangkaji mulai bulan Julai, 1982. Mengikut daftar pemilih bagi Negeri Sabah, setelah Kepulauan Labuan diasingkan pada 16hb April, 1984, jumlah pemilih bagi Negeri Sabah ialah sebanyak 358,343. Berasaskan kepada 20 bahagian pilihanraya Parlimen dan 48 bahagian pilihanraya Negeri purata pemilih Parlimen ialah 17,917, dan purata pemilih Negeri ialah 7,465.

13. Satu perkara yang perlu dinyatakan di sini mengenai purata pemilih bagi Negeri Sabah ialah bahawa amat sukar bagi Suruhanjaya Pilihanraya untuk memperseimbangkan pemilih bagi tiap-tiap bahagian pilihanraya berpandukan kepada purata pemilih, oleh kerana terdapat kawasan-kawasan luar bandar yang keadaan topografi dan demografinya amat luar biasa, menyebabkan bilangan pemilih yang dicadangkan bagi bahagian-bahagian tertentu di luar bandar adalah lebih rendah daripada yang sepatutnya. Ini adalah satu perkara yang tidak dapat dielakkan bagi Negeri Sabah oleh kerana konsentrasi penduduk adalah tertumpu kepada kawasan-kawasan tertentu sahaja.

14. Walau bagaimanapun, Suruhanjaya Pilihanraya dalam usahanya untuk meringankan beban wakil-wakil rakyat, khususnya di kawasan-kawasan di mana kemudahan-kemudahan perhubungan dan pengangkutan sangat terhad atau langsung tidak wujud, telah cuba mengurangkan keluasan sesebuah kawasan pilihanraya tanpa banyak menjejaskan jumlah pemilih supaya tidak jauh lari daripada angka purata pemilih yang telah ditetapkan.

15. Bab C mengandungi maklumat mengenai syor-syor Suruhanjaya, notis yang telah dipamirkan, rayuan-rayuan dan bantahan-bantahan yang telah diterima dan pindaan-pindaan kepada syor-syor Suruhanjaya dan persempadanan semula yang telah dibuat akibat terkeluarnya Labuan dari Negeri Sabah. Sebanyak 33 rayuan telah diterima apabila syornya yang pertama dipamirkan mulai daripada 4hb Januari, 1984 hingga 4hb Februari, 1984. Sebanyak 19 siasatan tempatan telah dijalankan di Negeri Sabah didalam bulan April dan Mei, 1984. Pindaan-pindaan dibuat selepas siasatan-siasatan dijalankan dan setelah Kepulauan Labuan dijadikan bahagian Parlimen yang tersendiri. Setelah notis dan syor-syor pindaan yang kedua dipamirkan daripada 30hb Julai, 1984 hingga 30hb Ogos, 1984, sebanyak 3 rayuan telah diterima dan satu siasatan tempatan telah dijalankan pada 27hb September, 1984.

16. Bab D mengandungi perakuan-perakuan Suruhanjaya mengenai bahagian-bahagian Parlimen dan Negeri bagi Negeri Sabah. Butir-butir

lanjut mengenai segala perakuan Suruhanjaya ini adalah terkandung didalam Jadual 1 dan Jadual 2 kepada Laporan itu dan peta yang menunjukkan semua bahagian pilihanraya Parlimen dan Negeri adalah sepertimana yang diberikan didalam Jilid II iaitu Bab F. Peta yang disediakan adalah berdasarkan kepada peta asas yang paling kemaskini yang mengandungi rangkaian jalanraya, sungai-sungai dan sebagainya yang didapati sehingga pertengahan tahun 1984.

Tuan Yang di-Pertua,

17. Ulangkaji bahagian-bahagian pilihanraya bagi Negeri Sabah telah dibuat bukan semata-mata sebagai menepati kehendak Perlembagaan bahawa bahagian-bahagian pilihanraya itu harus diulangkaji pada lat tempoh 8 tahun sekali, tetapi ulangkaji seperti ini perlu dijalankan memandangkan kepada perkembangan-perkembangan yang berlaku di Negeri Sabah terutama di dalam bidang ekonomi dan sosial dalam tempoh 10 tahun yang lalu dan bertambahnya bilangan penduduk dan bilangan pengundi di negeri tersebut. Penambahan kawasan pilihanraya Parlimen bagi Negeri Sabah sebagaimana yang disyorkan dalam Laporan itu akan memberi peluang yang lebih kepada rakyat untuk mendapat perwakilan yang lebih sempurna dan berkesan. Saya percaya Ahli-ahli Yang Berhormat akan menyambut baik langkah yang telah diambil itu dan memberi sokongan sewajarnya.

Tuan Yang di-Pertua,

18. Draf Perintah persempadanan bahagian-bahagian pilihanraya Negeri Sabah, 1984, adalah dibentangkan bersama ini sebagai Kertas Statut No. 201 Tahun 1984 dan sebelum saya mencadangkan supaya draf Perintah itu diluluskan oleh Dewan yang mulia ini, sukalah saya mengambil kesempatan untuk melahirkan rasa penghargaan saya kepada Pengerusi, Ahli-ahli dan Setiausaha serta Pegawai-pegawai Kanan dan seluruh kakitangan Suruhanjaya Pilihanraya yang telah bekerja dengan penuh dedikasi bagi menjayakan urusan ulangkaji bahagian-bahagian pilihanraya dan seterusnya menyediakan laporan untuk dibentangkan di Dewan ini dalam tempoh yang singkat.

Tuan Yang di-Pertua,

19. Saya mohon mencadangkan.